Sociaaleconomische trends

Verschillen in arbeids-participatie tussen buurten in Nederland; waar wonen werkenden?

2015 | 12

John Michiels

De verschillen in participatiegraad tussen buurten wijzigen nauwelijks als met de verschillen in participatiegraad tussen gemeenten rekening wordt gehouden. Dat blijkt bij een analyse van de participatiegraad per buurt. De spreiding in de netto arbeidsparticipatie over buurten is over de periode 2003–2013 nagenoeg constant gebleven.
Het is de eerste keer dat arbeidsparticipatie op dit niveau is bekeken. Hierbij is gebruikgemaakt van buurttypen voor het karakteriseren van de buurten. De typen worden gedefinieerd door het wel of niet voorkomen van bepaalde demografische en sociaaleconomische kenmerken. De demografische en sociaaleconomische positie van een buurt kan vrij accuraat worden weergegeven met één, soms ook twee tot vijf buurttypen.
Een alternatief voor het nader duiden van netto arbeidsparticipatie op lokaal niveau vormt de beschrijving van buurten in termen van kenmerk sociaaleconomische categorie. Dit kenmerk beschrijft de belangrijkste inkomensbron van personen.
Bij de analyse van Heerlense buurten blijkt onder meer dat in 2013 de buurten met een hoge participatiegraad (en lage participatiegraad) niet homogeen van samenstelling zijn. Zowel in de combinatie van buurttypen als in de verdeling naar sociaaleconomische categorie verschillen Heerlense buurten met een hoge (dan wel lage) participatiegraad onderling sterk.

1. Inleiding

Het aandeel werkzame personen in de bevolking van 15 tot 75 jaar, de netto arbeidsparticipatie, verschilt tussen regio's. Vooralsnog werden deze verschillen tot op gemeenteniveau in kaart gebracht. De beschikbaarheid van werk bepaalt in belangrijke mate de variatie in arbeidsparticipatie op gemeentelijk en bovengemeentelijk niveau. Waarschijnlijk geldt dit niet voor de verdeling van de werkzame beroepsbevolking binnen gemeenten. De samenstelling van de bevolking en de vestigingsvoorkeuren van werkenden en niet-werkenden spelen dan waarschijnlijk een grotere rol.

Dit artikel wil meer zicht geven op deze lokale verdeling van de arbeidsparticipatie. Daartoe wordt het antwoord gezocht op een aantal vragen:
- Hoe groot is de mate van spreiding in arbeidsparticipatie tussen en binnen gemeenten?
- Hoe ontwikkelen zich deze verschillen?
- Is het mogelijk om buurten met een hoge dan wel lage arbeidsparticipatiegraad nader te typeren door de arbeidsparticipatie in samenhang met andere kenmerken te analyseren?

Hierbij kan bijvoorbeeld worden gekeken naar kenmerken die de samenstelling van de bevolking beschrijven, zoals geslacht, leeftijd en herkomst, maar ook vestigingsfactoren als type woning en de nabijheid van voorzieningen.

De opzet van het artikel is als volgt.
In paragraaf 2 komen de verschillen in participatiegraad tussen en binnen gemeenten aan bod. Hierbij wordt gebruikgemaakt van de meest gedetailleerde regionale indeling, die naar buurten.

In paragraaf 3 worden buurten met een lage dan wel hoge participatiegraad getypeerd naar demografische en sociaaleconomische kenmerken.

Paragraaf 4 bevat een beschrijving van deze typering van buurten in een voorbeeldgemeente: Heerlen. Hierbij zullen ook aanvullende cijfers worden ingezet van de verdeling van de bevolking naar sociaaleconomische categorie.

Om op een gedetailleerd regionaal niveau statistieken te kunnen samenstellen is het gebruik van registergegevens noodzakelijk. In de centrale berichtgeving over arbeidsparticipatie op een meer geaggregeerd regionaal niveau wordt daarentegen de Enquête beroepsbevolking (EBB) gebruikt, zodat deze gegevens actueler beschikbaar komen en ook aansluiten op de landelijke schattingen. In de technische toelichting wordt de operationalisering van de participatiecijfers op basis van registraties gegeven en wordt een vergelijking gemaakt met de Enquête Beroepsbevolking (EBB).

---

2. Verschillen in participatiegraad tussen en binnen gemeenten

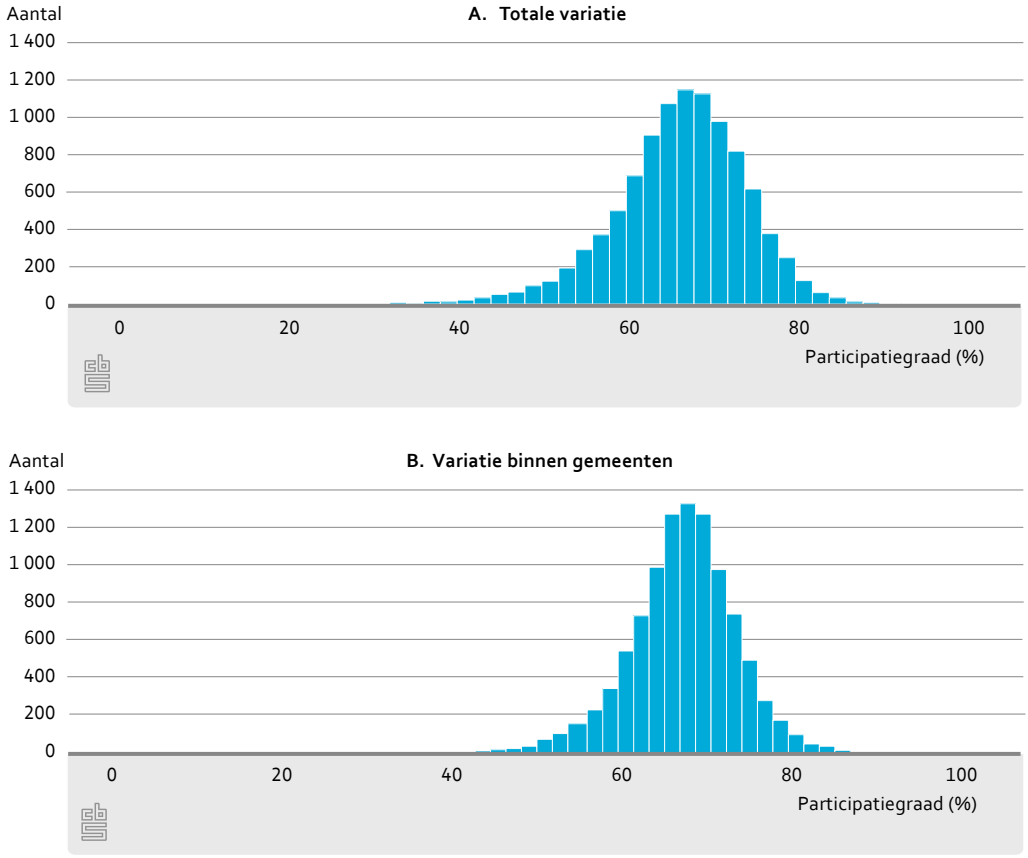
Verschillen in participatiegraad tussen provincies, COROP-gebieden en ook gemeenten, worden mede bepaald door regionale verschillen in de werkgelegenheid. Het is echter niet waarschijnlijk dat de verschillen in het aandeel werkenden op de laagste regionale niveaus, buurten, door het lokale aanbod van werk worden beïnvloed. Personen wonen namelijk in het algemeen niet bij hun werk: zo was de gemiddelde afstand tussen woon- en werkgemeenten in 2011 ongeveer 13,7 kilometer. Dat laat zien dat de werkplek doorgaans niet in de buurt ligt.

In grafiek 2.1 zijn buurten ingedeeld naar participatiegraad, per peilmoment 31 december 2013, voor buurten waar 100 of meer personen van 15 tot 75 jaar woonachtig zijn. Het overgrote deel van de buurten heeft een participatiegraad tussen de 40 en 80 procent (zie grafiek 2.1a).

De standaarddeviatie van de verdeling bedraagt 9,7 procentpunt.[1)] Indien voor de variatie tussen gemeenten gecontroleerd wordt, blijft nog steeds een groot deel van de verschillen in arbeidsparticipatie bestaan (zie grafiek 2.1b). De standaarddeviatie van de gecorrigeerde verdeling is namelijk maar iets kleiner: 8,9 procentpunt. Dit betekent dat de variatie in arbeidsparticipatie tussen buurten dus nauwelijks bepaald wordt door de verschillen in arbeidsparticipatie tussen gemeenten. De ongelijke verdeling van de arbeidsparticipatie binnen gemeenten bleef in de periode 2003–2013 redelijk constant, met een standaarddeviatie van rond de 9 procent. Hieruit kan worden afgeleid dat in deze periode het al of niet hebben van werk een belangrijke factor is voor de vestiging van personen in een buurt. Er bestaan immers aanzienlijke verschillen in participatiegraad tussen buurten.

1) De standaarddeviatie (SD) is de wortel van: de kwadratensom van de verschillen tussen participatiegraad per buurt en de gemiddelde participatiegraad over buurten gedeeld door het aantal buurten min 1.

2.1 Verdeling aantallen buurten naar participatiegraad, ultimo 2013

3. Typering van buurten met verschillende arbeidsparticipatie

De variatie van de arbeidsparticipatie tussen buurten, ook als gecorrigeerd wordt voor de verschillen in participatiegraad tussen gemeenten, is aanzienlijk. Op welke wijze verschillen de buurten met een lage arbeidsparticipatie nu van buurten met een hoge arbeidsparticipatie, bijvoorbeeld naar bevolkingssamenstelling, woningbezit en afstand tot voorzieningen? En is het mogelijk om buurten in te delen in een beperkt aantal buurttypen op basis van arbeidsparticipatie, maar ook andere kenmerken?

3.1 Kenmerken van buurten met een verschillende participatiegraad

Bij het typeren van buurten moeten er bepaalde kenmerken gekozen worden om die typering vorm te geven. De keuze van deze kenmerken is niet uniek en hangt af van de soort typering die gewenst is. In dit artikel gaat om een demografische en sociaaleconomische typering en is voor de volgende kenmerken gekozen:

- de aandelen van leeftijdsgroepen per buurt
- het aandeel niet-westerse allochtonen

- het aandeel ongehuwde personen
- het aandeel koopwoningen
- het aandeel relatief hoge huishoudensinkomens en het aandeel relatief lage huishoudensinkomens
- het gemiddeld aantal auto's per huishouden
- de gemiddelde afstand tot een huisartsenpost, supermarkt en kinderdagverblijf
- het aandeel uitkeringsontvangers per buurt (bijstand, WW, arbeidsongeschiktheid en AOW).

Voor buurten met een lage en buurten met een hoge participatiegraad zijn de scores op de genoemde kenmerken met elkaar vergeleken. Buurten met een lage netto arbeidsparticipatie hebben een participatiegraad van minder dan 50 procent (ultimo 2013). Buurten met een hoge netto arbeidsparticipatie hebben een participatiegraad van 75 procent of hoger.

In de vergelijking tussen buurten met lage en buurten met hoge netto arbeidsparticipatie zijn er aanzienlijke verschillen in de score op gekozen kenmerken waar te nemen (Tabel 3.1.1). In 2013 verschilden buurten met een hoge arbeidsparticipatie qua bevolkingssamenstelling onder meer door een bijna twee maal zo groot aandeel jongeren (0–14 jaar), door een ongeveer driemaal kleiner aandeel 65-plussers (en daarmee ook AOW-ontvangers) en een relatief zeer gering aandeel niet-westerse allochtonen. In 2013 was het aandeel niet-westerse allochtonen in buurten met een lage participatiegraad ruim vijfmaal groter dan in buurten met een hoge participatiegraad. Voor bezit en inkomen liggen de resultaten voor de hand: het aandeel relatief hoge inkomens, woningbezit en het gemiddeld aantal auto's per huishouden lagen aanzienlijk hoger in buurten met een hoge participatiegraad; het aandeel lage inkomens was er lager.

De afstand tot voorzieningen was in buurten met een hoge participatiegraad hoger dan in buurten met een lage participatiegraad (in 2013 ongeveer tweemaal groter); deze

3.1.1 Kenmerken van buurten met lage/hoge participatiegraad, 2013*

Kenmerken	Buurten met een lage netto arbeidsparticipatie (<50%)	Buurten met een hoge netto arbeidsparticipatie (≥75%)
Bevolkingssamenstelling		
Percentage jongeren 0–14 jaar	11,5	21,4
Percentage ouderen 65-plus	29,1	10,4
Percentage niet-westerse allochtonen	18,6	3,5
Bezit en inkomen		
Percentage koopwoningen	36,1	78,1
Gemiddeld aantal auto's per huishouden	0,8	1,3
Percentage lage huishoudensinkomens	59,6	23,9
Percentage hoge huishoudensinkomens	11,1	33,5
Nabijheid voorzieningen (km)		
Afstand tot huisartsenpost	1,2	2,2
Afstand tot supermarkt	1,1	2,1
Afstand tot kinderdagverblijf	1,1	1,8
Aandeel uitkeringsontvangers		
Percentage bijstandsontvangers	6,8	0,5
Percentage ww-ontvangers	2,0	1,6
Percentage ao-ontvangers	9,1	3,2

* De cijfers betreffen gemiddelden van de cijfers per buurt.

grotere afstand is niet per se als nadeel op te vatten; personen in buurten met een hogere participatiegraad wonen doorgaans in minder stedelijke gebieden en de bereikbaarheid van deze voorzieningen blijft gewaarborgd door het veel ruimere autobezit.

Uitkeringsontvangers kwamen in buurten met een hoge netto arbeidsparticipatie uiteraard minder vaak voor dan in buurten met lage netto arbeidsparticipatie. Daarbij zijn er aanzienlijke verschillen naar type uitkering. In 2013 was het aandeel bijstandsontvangers in buurten met een hoge participatiegraad ongeveer 13 maal kleiner; voor het aandeel ontvangers van een arbeidsongeschiktheidsuitkering was dat ongeveer driemaal. Ontvangers van een WW-uitkering komen in buurten met een hoge participatiegraad ook minder vaak voor, maar hier is de verhouding minder extreem. Het aandeel WW-uitkeringsontvangers bedroeg in buurten met een hoge participatiegraad in 2013 ongeveer 1,6 procent tegenover 2,0 procent in buurten met een lage participatiegraad.

3.2 Buurttypen

Een methode om de structuur van buurten met een hoge dan wel lage participatiegraad beter te begrijpen, is het beschrijven van die buurten in termen van een beperkt aantal standaard buurttypen. Deze bepalen de score op netto arbeidsparticipatie, maar ook op andere sociaaleconomische en demografische kenmerken die in de beschrijving van buurten zijn betrokken.

3.2.1 Verklaarde variantie en gewicht van de belangrijkste kenmerken per buurttype, 2013

	Buurt type				
	1	2	3	4	5
Variantie					
Aandeel in totale variantie (%)	32,3	20,8	9,8	6,5	5,6
Cumulatieve aandeel (%)	32,3	53,0	62,8	69,3	74,9
Kenmerken bij typering					
Percentage 0–14 jaar	--	+++	+/-	---	+++
Percentage 15–24 jaar	++	++	+/-	+++	---
Percentage 25–44 jaar	+++	+++	+/-	---	–
Percentage 45–64 jaar	---	–	++	+++	+++
Percentage 65-plus/AOW	+/-	----	–	--	--
Percentage ongehuwd	++	+++	+/-	++	---
Percentage niet-westerse allochtonen	+++	+	+/-	+/-	+
Percentage koopwoningen	---	+	-	+/-	+
Percentage lage huishoudensinkomens	+++	--	+++	+/-	–
Percentage hoge huishoudensinkomens	---	++	---	++	–
Gemiddeld aantal auto's per huishouden	---	+/-	++	+/-	++
Gemiddelde afstand tot huisartsenpost	--	+/-	+++	+/-	---
Gemiddelde afstand tot supermarkt	--	+/-	+++	+/-	---
Gemiddelde afstand tot kinderdagverblijf	--	+/-	+++	-	---
Netto arbeidsparticipatie	---	+++	---	–	–
Percentage bijstandsontvangers	+++	+/-	+++	+/-	++
Percentage arbeidsongeschiktheidsontvangers	++	–	+++	++	+++
Percentage WW-ontvangers	++	+	+++	-	+++
Omgevingsadressendichtheid	+++	+	---	++	--

---=(-∞,-0.2] --=(-0.2,-0.1] -=(-0.1,-0.05] +/-=(-0.05,0.05] +=(0.05,0.1] ++=(0.1,0.2] +++=(0.2, ∞).

De typering vindt plaats met behulp van een zogenaamde principale-componentenanalyse op de buurtgegevens van 2013. Met deze techniek kan een groot aantal beschrijvende variabelen worden teruggebracht naar een kleiner aantal, dat nagenoeg dezelfde informatie bevat: de principale componenten (aangeduid met het label buurttype). In tabel 3.2.1 is een overzicht opgenomen van de belangrijkste resultaten. Hierbij zijn de buurttypen uitgedrukt in termen van hun score op de onderliggende set van demografische en sociaaleconomische kenmerken.

De drie belangrijkste buurttypen verklaren bijna twee derde van de variatie in de gegeven buurtkenmerken. Buurttype 1 betreft buurten met een groot aandeel jonge, ongehuwde bewoners, en het aandeel kinderen is er relatief laag. Deze bewoners zijn relatief vaak van niet-westerse allochtone herkomst. Het aandeel huishoudens met een koopwoning, een auto en een relatief hoog inkomen is er laag, het aandeel relatief lage inkomens juist hoger. De gemiddelde afstand tot voorzieningen is verhoudingsgewijs gering, en de buurt bevindt zich in stedelijk gebied. Er wonen relatief veel ontvangers van een bijstands-, WW- of arbeidsongeschiktheidsuitkering.

Buurttype 2 betreft vooral kinderrijke buurten, met een relatief klein aandeel 45-plussers. Het aandeel huishoudens met een hoog inkomen is er relatief hoog, evenals de netto arbeidsparticipatie. Dit type buurten is matig stedelijk.

Het derde type buurten betreft buurten met een relatief lage arbeidsparticipatie en een hoger aandeel lagere inkomens in landelijke gebieden. Het aandeel uitkeringsontvangers is er hoog en de afstand tot voorzieningen groot.

Een alternatief voor de beschrijving van buurten met een hoge dan wel lage participatiegraad is het gebruik van kenmerk sociaaleconomische categorie. Dit kenmerk biedt nadere informatie over de belangrijkste inkomensbron van personen. In de volgende paragraaf worden zowel buurttype als sociaaleconomische categorie ingezet voor de beschrijving van buurten in een voorbeeldgemeente.

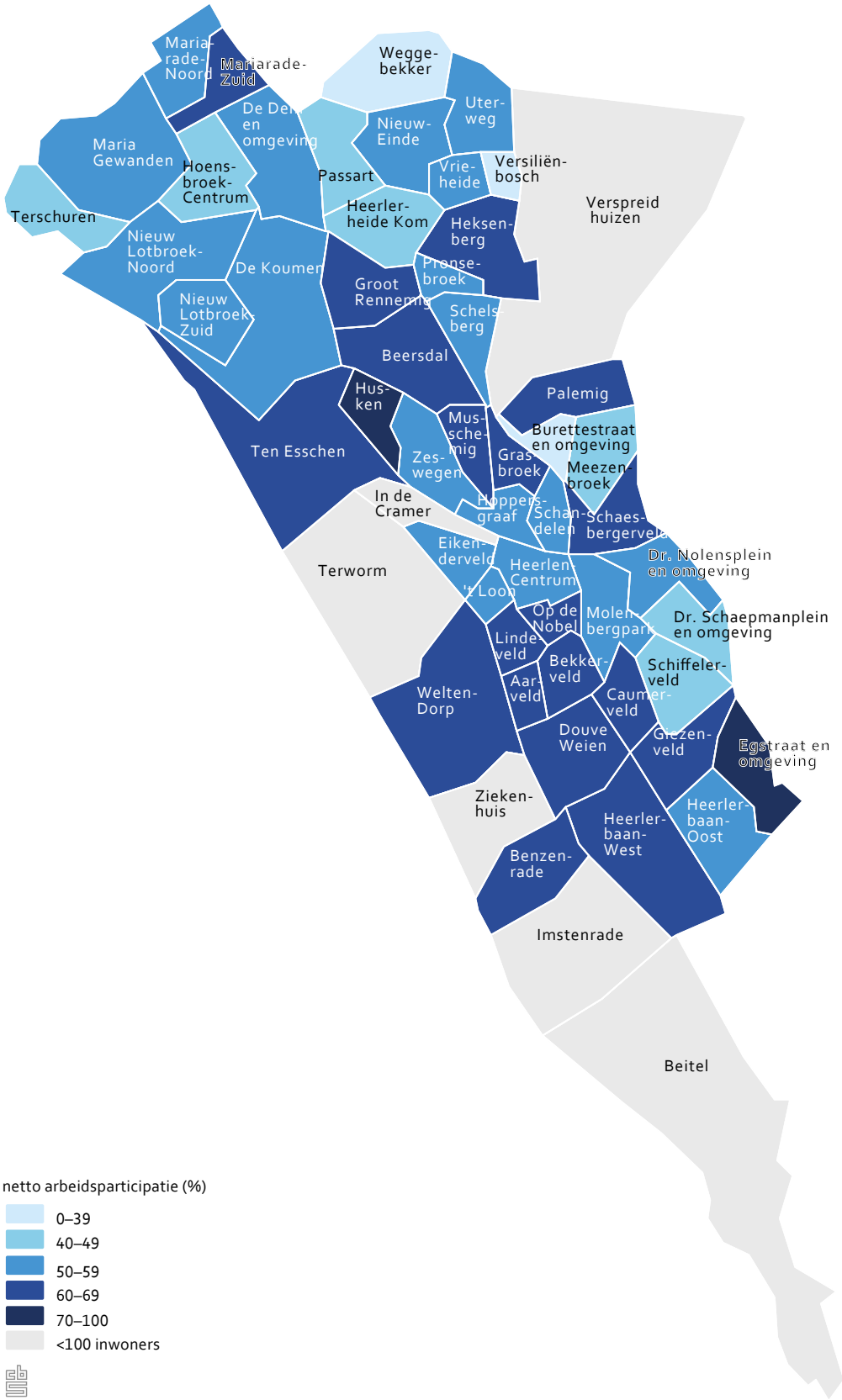
4. Casus: participatiegraad buurten in gemeente Heerlen

Met gegevens uit registraties kunnen per gemeente de participatiegraden op het laagste regionale niveau in beeld worden gebracht. Als voorbeeld is de gemeente Heerlen gekozen.

Tot de buurten in Heerlen met een voor die gemeente relatief hoge netto arbeidsparticipatie behoorden in 2013, met een aandeel werkzame personen van 66 procent of meer, de buurten Husken, Aarveld, Bekkerveld, Douve Weien, Caumerveld en de Egstraat en omgeving.

Het overgrote deel van deze buurten bevindt zich in Heerlen-Zuid. Het gaat hierbij om buurten met een relatief groot aandeel huishoudens met hoog inkomen (uitgezonderd Aarveld, dat een groot aandeel eenpersoonshuishoudens heeft), hoge woningwaarde en relatief weinig uitkeringsontvangers voor de bijstand, WW en arbeidsongeschiktheid. In

4.1 Netto arbeidsparticipatie buurten in gemeente Heerlen, ultimo 2013

deze buurten woonden in 2013 relatief weinig niet-westerse allochtonen. De bevolkingssamenstelling verschilde per buurt aanzienlijk. In de Egstraat en omgeving woonden naar verhouding veel personen jonger dan 65 jaar, in Douve Weien daarentegen veel 65-plussers. In de buurt Husken, de buurt met de hoogste participatiegraad, was het aandeel huishoudens met kinderen in vergelijking met andere buurten hoog, in Aarveld daarentegen relatief laag.

Tot de buurten met een lage netto arbeidsparticipatie konden in 2013 Weggebekker, Versiliënbosch en de Burettestraat en omgeving gerekend worden. Hier lag de participatiegraad onder de 40 procent. Het aandeel huishoudens met een relatief laag inkomen bedroeg ten minste 67 procent (in Heerlen als geheel was dat 53 procent) en de woningwaarde was er relatief laag. Het overgrote deel van de woningen in deze buurten (vanaf 86 procent van de woningen) betrof huurwoningen. De bevolkingssamenstelling verschilde ook hier aanzienlijk per buurt. Weggebekker en Versiliënbosch zijn relatief kinderrijke buurten, met een hoog aandeel niet-westerse allochtonen. In de Burettestraat en omgeving woonden relatief veel westerse allochtonen en 65-plussers.

De buurten in Heerlen in 2013 kunnen nader worden geclassificeerd met de typologie die in de vorige paragraaf is ontwikkeld. Voor elke buurt kan het gewicht van een bepaald buurttype worden berekend.[2)] Bovendien kan aan ieder buurttype een teken worden toegekend. Dit teken, dat positief of negatief kan zijn, geeft aan of het buurttype of juist het complement van het buurttype van toepassing is. Bijvoorbeeld, als voor een bepaalde buurt het aandeel van buurttype 1 hoog is, bijvoorbeeld 90%, dan bepaalt dit buurttype in belangrijke mate de demografische en sociaaleconomische kenmerken. Is het teken van de bijbehorende principale component positief dan gaat het volgens de karakterisering van tabel 3.2.1 om een wijk met relatief veel ongehuwden en lage inkomens. Is het teken negatief dan is het omgekeerde het geval.

Buurten Aarveld en Burettestraat en omgeving worden gedomineerd door respectievelijk buurttypen 1 en 2. Voor beide buurten ligt het aandeel van het betreffende buurttype op ongeveer 60 procent. In het geval van Aarveld is het teken van de principale component positief. Er wonen, volgens de beschrijving van tabel 3.2.1, dan ook relatief veel ongehuwden en huishoudens met een relatief laag inkomen. Voor de Burettestraat en omgeving is het teken negatief; er zijn, volgens tabel 3.2.1, dan ook veel 65-plussers en relatief lage inkomens. Niet alle buurten worden gedomineerd door één bepaald buurttype. Weggebekker heeft als belangrijkste buurttypen 1 en 3 (respectievelijke aandelen 41,0 en 23,6 procent), evenals Caumerveld (aandelen 48,6 en 19,4 procent). Voor de overige hier beschouwde buurten met een lage/hoge netto arbeidsparticipatie zijn zelfs meer dan 2 buurttypen bepalend. In de bijlage zijn nadere details over de buurttypering van Heerlense buurten met een lage dan wel hoge participatiegraad opgenomen.

Een alternatieve manier om meer inzicht te krijgen in de structuur van buurten is door de bevolking in te delen naar sociaaleconomische categorie. In tabel 4.0.2 is een dergelijk overzicht samengesteld voor de buurten in Heerlen in 2013 met een hoge participatiegraad en buurten met een lage participatiegraad. Wat opvalt is de diversiteit.

2) Iedere buurt wordt gekenmerkt door een aantal buurttypen (principale componenten) f_i, $i \in 1..n$, met n het totaal aantal kenmerken in de analyse. Het belang van elk van deze kenmerken wordt gegeven door het gewicht $(f_i)^2/\sum_{j=1}^{n}(f_j)^2$ x 100%.

4.2 15–74 jarigen naar sociaaleconomische categorie, buurten in Heerlen, ultimo 2013[1)]

	Werk-nemer	Zelf-standige	WW, bijstand	AO	Pensioen	Kind	Overig
	%						
Buurten met lage participatiegraad							
Weggebekker	22,1	5,4	33,4	10,4	11,7	9,0	8,0
Versiliënbosch	27,4	3,1	20,7	11,5	22,4	5,9	9,1
Burettestraat en omgeving	26,0	2,2	22,4	10,3	23,8	6,7	8,5
Buurten met hoge participatiegraad							
Husken	58,0	5,6	4,1	6,3	10,7	9,3	5,9
Bekkerveld	51,3	7,5	6,0	3,0	15,7	10,2	6,4
Aarveld	54,1	5,5	14,2	5,3	8,9	8,5	3,5
Caumerveld	47,0	11,0	2,2	2,9	16,9	12,3	7,8
Douve Weien	53,9	6,1	7,5	5,0	16,7	6,3	4,3
Egstraat en omgeving	57,2	3,4	5,7	5,1	9,7	12,6	6,3

1) zelfstandige = samenvoeging van de categorieën directeur-grootaandeelhouder, zelfstandige en overig actief;
WW, bijstand = samenvoeging van de categorieën ontvanger werkloosheidsuitkering, ontvanger bijstandsuitkering en ontvanger uitkering overige sociale voorziening;
ao = categorie ontvanger uitkering ziekte/arbeidsongeschiktheid;
pensioen = categorie ontvanger pensioenuitkering;
kind = combinatie van de categorieën nog niet schoolgaand/scholier/student met en zonder inkomen;
overig = de categorie overig zonder inkomen.

Het aandeel personen met als belangrijkste sociaaleconomische categorie werknemer of zelfstandige (inclusief directeuren-grootaandeelhouders en overig actieve personen) is in buurten met een hoge participatiegraad uiteraard groot, en in buurten met een lage participatiegraad relatief klein. Maar het aandeel zelfstandigen was in Caumerveld in 2013 aanzienlijk hoger (11 procent) dan in andere buurten met een hoge participatiegraad. Ook het aandeel ontvangers van een pensioenuitkering, het aandeel ontvangers van WW, bijstand of een overige sociale voorziening en het aandeel jonge/schoolgaande/studerende kinderen verschilde in 2013 aanzienlijk tussen buurten.

5. Conclusies

De verschillen in participatiegraad tussen buurten wijzigen nauwelijks als met de verschillen in participatiegraad tussen gemeenten rekening wordt gehouden. Dat blijkt bij een analyse van de participatiegraad per buurt en per gemeente. De spreiding in de netto arbeidsparticipatie over buurten is over de periode 2003–2013 nagenoeg constant gebleven.

De beschrijving van buurten in termen van demografische en sociaaleconomische kenmerken kan worden vereenvoudigd door deze kenmerken terug te brengen tot een beperkt aantal buurttypen. Voor de meeste buurten is een beschrijving in termen van één, soms ook twee tot vijf buurttypen voldoende. Een alternatief voor het nader duiden van netto arbeidsparticipatie op lokaal niveau, vormt de beschrijving van buurten in termen van het kenmerk sociaaleconomische categorie. Dit kenmerk beschrijft de belangrijkste inkomensbron van personen.

Bij de analyse van de Heerlense buurten blijkt onder meer dat in 2013 de buurten met een hoge participatiegraad (en lage participatiegraad) niet homogeen van samenstelling zijn. Zowel in de combinatie van buurttypen als in de verdeling naar sociaaleconomische categorie verschillen Heerlense buurten met een hoge (dan wel lage) participatiegraad onderling sterk.

6. Technische toelichting

6.1 Databronnen

SECM-component

De registerinformatie over het al dan niet werkzaam zijn van personen en over de sociaaleconomische categorie van personen is afkomstig uit het stelsel van Sociaal Statistische bestanden (SSB). Het SSB bestaat uit een groot aantal componenten waarvan de gegevens onderling koppelbaar zijn. De informatie over arbeidsparticipatie wordt gehaald uit SSB-component SECM.

Deze component bevat gegevens over de sociaaleconomische categorie (SECM) van personen in een bepaalde maand. Van de afzonderlijke inkomensbronnen, die aan de afbakening van SECM ten grondslag liggen, wordt aangegeven of een persoon deze in de betreffende periode heeft. Ook wordt in de component aangegeven of een persoon als scholier/student in de betreffende maand stond ingeschreven. De gegevens tot en met verslagjaar 2012 zijn definitief, die van verslagjaar 2013 zijn voorlopig.
De volgende inkomensbronnen worden onderscheiden:

- Lonen van werknemers exclusief directeur-grootaandeelhouders
- Lonen van directeur-grootaandeelhouders
- Inkomen uit eigen onderneming (‘winst’)
- Inkomen uit overige werkzaamheden
- Werkloosheidsuitkeringen
- Bijstandsuitkeringen
- Uitkeringen overige sociale voorzieningen
- Uitkeringen bij ziekte en arbeidsongeschiktheid
- Pensioenuitkeringen

6.2 Begrippen

Werkzame beroepsbevolking

Alle personen die betaald werk hebben, ook al is dit voor een uur per week, worden tot de werkzame beroepsbevolking gerekend. In de EBB wordt dit geoperationaliseerd door aan respondenten te vragen of zij betaald werk hebben, hetzij als werknemer, hetzij als zelfstandige of meewerkende in het bedrijf van partner of familie. Is een van deze situaties van toepassing, dan is er sprake van betaald werk en is de persoon werkzaam. Het al of niet werkzaam zijn van personen kan in goede benadering worden afgeleid uit de registergegevens van de Belastingdienst die in SBB-component SECM zijn opgenomen. Indien de persoon in het kader van een arbeidsovereenkomst loonheffingen afdraagt, fictief loon ontvangt, of aangifte doet van winst uit onderneming of resultaat uit

overige werkzaamheden, is er sprake van betaald werk. Ook kan uit de gegevens van de Belastingdienst worden opgemaakt of de persoon werkzaam is in het buitenland. Momenteel zijn in deze operationalisering de personen die in het bedrijf van de partner of familie meewerken nog niet meegenomen.

Sociaaleconomische categorie

Indeling van een persoon in een sociaaleconomische categorie. Om de score op deze variabele te bepalen worden alle inkomsten in de verslagmaand uit de verschillende inkomensbronnen die iemand heeft, met elkaar vergeleken. Het hoogste bedrag is in principe bepalend voor de sociaaleconomische categorie. Het gaat zodoende om een zwaartepunt-bepaling. Daarnaast wordt meegenomen of een persoon ingeschreven staat bij een onderwijsinstelling. Dat is mede bepalend voor de sociaaleconomische categorie.

De volgende sociaaleconomische categorieën worden onderscheiden:
- Werknemers
- Directeur-grootaandeelhouders
- Zelfstandigen
- Overig actief
- Ontvanger werkloosheidsuitkering
- Ontvanger bijstandsuitkering
- Ontvanger uitkering overige sociale voorziening
- Ontvanger uitkering ziekte/arbeidsongeschiktheid
- Ontvanger pensioenuitkering
- Nog niet schoolgaand/scholier/student met (niet substantieel) inkomen
- Nog niet schoolgaand/scholier/student zonder inkomen
- Overig zonder inkomen.

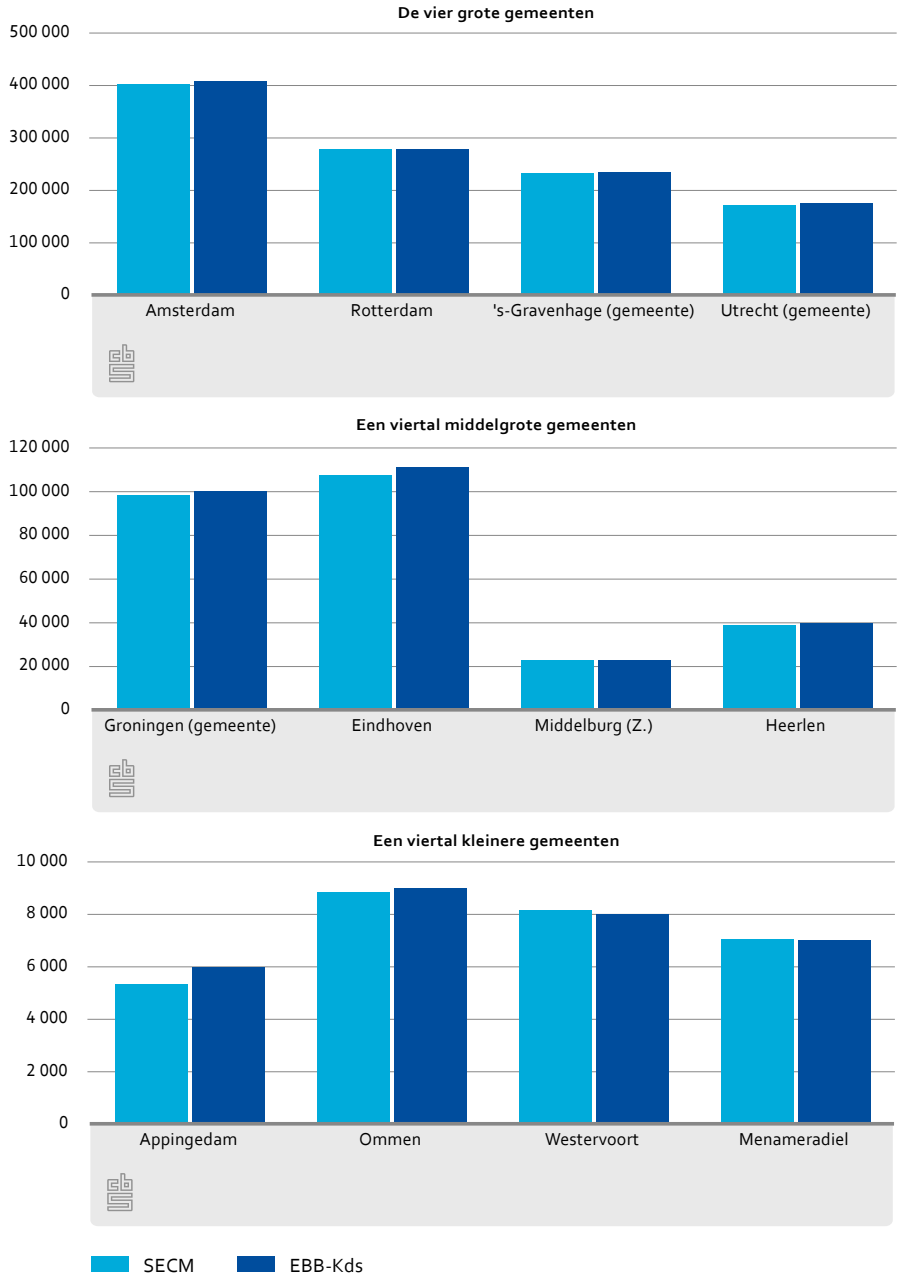
6.3 Vergelijking van bronnen

De vergelijking betreft het aantal personen in de werkzame beroepsbevolking per gemeente in 2012 op basis van registergegevens en op basis van de EBB. Voor dat jaar zijn definitieve cijfers over de werkzaamheid als werknemer, directeur-grootaandeelhouder, zelfstandige of overig actieve persoon in de SECM component opgenomen.

Bij de schatting van het aantal werkzame personen is uitgegaan van de doelpopulatie van de EBB: personen woonachtig in Nederland in particuliere huishoudens. Omdat de jaarschattingen van de EBB gezien kunnen worden als een jaargemiddelde van de stand van het aantal werkzame personen, is het voor een zuivere vergelijking noodzakelijk een dergelijk gemiddelde ook te berekenen met de registerbronnen. Dit is gebeurd door de aantallen werkzame personen over de maanden januari tot en met december van verslagjaar 2012 te middelen.

De EBB-schattingen zijn het resultaat van een modelberekening (KDS) en kunnen worden opgevat als een gewogen gemiddelde van een synthetische schatter en de algemene regressieschatter. Voor meer informatie over de schattingsmethode zie (Boonstra en Michiels, 2013).

6.3.1 Aantal werkzame personen per gemeente, 2012, EBB versus SECM component

Uit de vergelijking van de gemeenten in grafiek 5.3.1 blijkt dat de overeenkomst tussen schattingen van het aantal werkzame personen uit beide bronnen uitstekend is. De kleine verschillen die zichtbaar zijn, zijn toe te schrijven aan het steekproefkarakter van de EBB, waar het kansmechanisme van de steekproeftrekking onzekerheid in de schattingen introduceert, meetfouten in beide bronnen en het ontbreken van de meewerkende gezinsleden in het bedrijf van partner of familie in de registertellingen. In het laatste geval gaat het om slechts een kleine groep werknemers (landelijk ging het in 2012 om ongeveer 46 duizend personen). De volledige lijst van schattingen per gemeente is in de bijlage opgenomen.

Bijlage

1. Typering van buurten met een lage/hoge participatiegraad in Heerlen, 2013

	Principale componenten										
	f1	f2	f3	f4	f5		f1	f2	f3	f4	f5
	Gewicht (%)					Som	Teken				
Buurten (lage participatie)											
Weggebekker	41,0	1,7	23,6	0,3	3,3	69,9	+	-	+	-	-
Versiliënbosch	27,8	18,3	22,2	2,5	8,9	79,7	+	-	+	+	-
Burettestraat e.o.	18,6	60,3	0,9	0,1	0,6	80,5	+	-	+	+	+
Buurten (hoge participatie)											
Husken	12,1	26,2	1,6	0,1	19,4	59,4	-	+	+	-	-
Bekkerveld	1,8	0,0	24,9	1,2	17,2	45,1	-	+	-	+	-
Aarveld	59,5	0,1	6,9	3,2	1,6	71,3	+	+	+	+	-
Caumerveld	48,6	0,6	19,4	13,3	2,9	84,8	-	-	-	+	-
Douve Weien	22,0	32,2	0,1	0,1	0,2	54,6	+	-	-	-	-
Egstraat e.o.	4,9	17,7	1,0	30,3	22,3	76,2	-	+	-	+	-

2. Jaargemiddelde aantal werkzame personen per gemeente, 2012 (alleen gemeenten zonder herindeling in de periode 2012–2014 zijn weergegeven)

Gemeente	SECM component	EBB-KDS	Gemeente	SECM component	EBB-KDS
	x 1 000			x 1 000	
Appingedam	5	6	Maassluis	15	15
Bedum	5	5	Bernisse	6	7
Bellingwedde	4	4	Nieuwkoop	14	14
Ten Boer	4	4	Noordwijk	13	13
Delfzijl	11	12	Noordwijkerhout	8	8
Groningen (gemeente)	99	100	Oegstgeest	11	11
Grootegast	6	6	Oud-Beijerland	12	12
Haren	8	8	Binnenmaas	15	15
Hoogezand-Sappemeer	15	15	Korendijk	6	6
Leek	9	9	Oudewater	5	5
Loppersum	5	5	Papendrecht	16	16
Marum	5	5	Ridderkerk	22	22
Almere	100	99	Rotterdam	278	278
Stadskanaal	14	15	Rij swi jk(ZH)	22	22
Slochteren	8	8	Schiedam	36	36
Veendam	12	13	Schoonhoven	6	6
Vlagtwedde	7	7	Sliedrecht	12	12
Zeewolde	11	11	Cromstrijen	7	7
Winsum	7	7	Spijkenisse	37	37
Zuidhorn	9	9	Albrandswaard	13	13
Dongeradeel	11	11	Westvoorne	7	7
Achtkarspelen	13	13	Strijen	5	5
Ameland	2	2	Vianen	10	10
het Bildt	5	5	Vlaardingen	33	34
Franekeradeel	10	10	Vlist	5	5
Harlingen	7	7	Voorschoten	12	12
Kollumerland en Nieuwkruisland	6	6	Waddinxveen	13	13
Leeuwarderadeel	5	5	Wassenaar	10	11
Ooststellingwerf	12	12	Woerden	27	26
Opsterland	14	14	Zoetermeer	63	63
Schiermonnikoog	0	0	Zoeterwoude	4	4

2. Jaargemiddelde aantal werkzame personen per gemeente, 2012 (alleen gemeenten zonder herindeling in de periode 2012–2014 zijn weergegeven) (vervolg)

Gemeente	SECM component	EBB-KDS	Gemeente	SECM component	EBB-KDS
	x 1 000			x 1 000	
Smallingerland	25	26	Zwijndrecht	21	22
Terschelling	2	2	Nederlek	7	7
Vlieland	1	1	Ouderkerk	4	4
Weststellingwerf	12	12	Borsele	12	12
Assen	32	33	Goes	18	18
Coevorden	17	17	West Maas en Waal	10	10
Emmen	50	51	Hulst	13	13
Hoogeveen	26	26	Kapelle	6	6
Meppel	16	16	Middelburg (Z)	23	23
Littenseradiel	6	6	Giessenlanden	8	7
Almelo	33	34	Reimerswaal	11	11
Borne	11	11	Zederik	7	7
Dalfsen	14	14	Terneuzen	26	26
Deventer	48	49	Tholen	12	12
Enschede	73	74	Veere	11	11
Haaksbergen	12	12	Vlissingen	21	22
Hardenberg	30	30	Lingewaal	6	6
Hellendoorn	18	18	De Ronde Venen	23	23
Hengelo (O.)	39	39	Tytsjerksteradiel	15	15
Kampen	26	26	Aalburg	6	6
Losser	11	11	Asten	9	8
Noordoostpolder	24	23	Baarle-Nassau	3	3
Oldenzaal	16	16	Bergen op Zoom	32	32
Ommen	9	9	Best	15	15
Raalte	19	19	Boekel	5	5
Staphorst	8	8	Boxmeer	15	14
Tubbergen	11	11	Boxtel	15	15
Urk	9	9	Breda	89	90
Wierden	12	12	Deurne	16	16
Zwolle	63	63	Pekela	6	6
Rijnwaarden	6	6	Dongen	13	13
Aalten	14	13	Eersel	9	9
Apeldoorn	77	77	Eindhoven	107	111
Arnhem	74	75	Etten-Leur	21	22
Barneveld	27	26	Geertruidenberg	11	11
Beuningen	14	13	Gilze en Rijen	13	13
Brummen	10	10	Goirle	12	12
Buren	14	13	Grave	6	6
Culemborg	14	14	Haaren	7	7
Doesburg	5	5	Helmond	43	44
Doetinchem	28	28	's-Hertogenbosch	74	74
Druten	9	9	Heusden	22	22
Duiven	14	13	Hilvarenbeek	8	8
Ede	55	53	Loon op Zand	12	12
Elburg	11	11	Mill en Sint Hubert	6	6
Epe	15	15	Nuenen, Gerwen en Nederwetten	11	11
Ermelo	13	13	Oirschot	10	9
Geldermalsen	13	13	Oisterwijk	13	13
Groesbeek	9	9	Oosterhout	27	27
Harderwijk	23	23	Oss	42	42
Hattem	6	6	Rucphen	11	11
Heerde	9	9	Schijndel	12	12
Heumen	8	8	Sint-Michielsgestel	14	14
Lochem	16	16	Sint-Oedenrode	9	9
Maasdriel	13	13	Someren	10	10
Millingen aan de Rijn	3	3	Son en Breugel	8	8
Nijkerk	21	20	Steenbergen	12	12
Nijmegen	83	85	Waterland	9	9
Oldebroek	12	12	Tilburg	106	107
Putten	12	12	Uden	21	21
Renkum	14	14	Valkenswaard	15	15
Rheden	19	20	Veghel	20	19

2. Jaargemiddelde aantal werkzame personen per gemeente, 2012 (alleen gemeenten zonder herindeling in de periode 2012–2014 zijn weergegeven) (vervolg)

Gemeente	SECM component	EBB-KDS	Gemeente	SECM component	EBB-KDS
	x 1 000			x 1 000	
Rozendaal	1	1	Veldhoven	23	23
Scherpenzeel	5	5	Vught	12	13
Tiel	21	21	Waalre	8	8
Ubbergen	5	5	Waalwijk	24	24
Voorst	12	12	Werkendam	13	13
Wageningen	17	19	Woensdrecht	11	10
Westervoort	8	8	Woudrichem	8	8
Winterswijk	14	14	Zundert	11	11
Wijchen	21	21	Wormerland	8	8
Zaltbommel	14	13	Onderbanken	4	4
Zevenaar	16	16	Landgraaf	18	18
Zutphen	23	23	Beek (L)	8	8
Nunspeet	13	13	Beesel	7	7
Dronten	20	20	Bergen (L)	7	7
Neerijnen	6	6	Brunssum	13	13
Amersfoort	77	77	Gennep	9	9
Baarn	12	12	Heerlen	39	40
De Bilt	20	20	Kerkrade	21	21
Bunnik	7	7	Maastricht	53	57
Bunschoten	11	11	Meerssen	9	9
Eemnes	5	4	Mook en Middelaar	4	4
Houten	27	26	Nederweert	9	9
Leusden	15	15	Nuth	8	8
Lopik	8	7	Roermond	27	27
Montfoort	7	7	Schinnen	6	6
Renswoude	3	3	Simpelveld	5	5
Rhenen	9	9	Stein (L)	12	12
Soest	22	22	Vaals	4	4
Utrecht (gemeente)	171	175	Venlo	49	49
Veenendaal	31	32	Venray	22	22
Woudenberg	6	6	Voerendaal	6	6
Wijk bij Duurstede	13	13	Weert	24	24
IJsselstein	18	18	Valkenburg aan de Geul	8	8
Zeist	28	29	Lelystad	36	36
Nieuwegein	32	33	Horst aan de Maas	23	22
Aalsmeer	16	16	Oude IJsselstreek	20	19
Alkmaar	49	49	Teylingen	19	18
Amstelveen	40	41	Utrechtse Heuvelrug	22	22
Amsterdam	403	408	Oost Gelre	16	15
Graft-De Rijp	3	3	Koggenland	12	12
Beemster	4	4	Lansingerland	30	29
Bergen (NH.)	14	14	Leudal	19	19
Beverwijk	20	21	Maasgouw	12	12
Blaricum	4	4	Eemsmond	8	8
Bloemendaal	9	10	Gemert-Bakel	16	15
Bussum	15	15	Halderberge	15	15
Castricum	17	17	Heeze-Leende	8	8
Diemen	13	13	Laarbeek	11	11
Edam-Volendam	15	15	De Marne	5	5
Enkhuizen	9	9	Reusel-De Mierden	7	7
Haarlem	78	78	Roerdalen	10	10
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	3	3	Maasdonk	6	6
Haarlemmermeer	77	76	Roosendaal	37	38
Heemskerk	20	20	Schouwen-Duiveland	17	16
Heemstede	12	12	Aa en Hunze	12	12
Heerhugowaard	27	27	Borger-Odoorn	12	12
Heiloo	11	11	Cuijk	13	12
Den Helder	27	28	Landerd	8	8
Hilversum	42	43	De Wolden	12	12
Hoorn	36	36	Noord-Beveland	4	4
Huizen	21	21	Wijdemeren	12	11
Landsmeer	5	5	Noordenveld	14	14

2. Jaargemiddelde aantal werkzame personen per gemeente, 2012 (alleen gemeenten zonder herindeling in de periode 2012–2014 zijn weergegeven) (slot)

Gemeente	SECM component	EBB-KDS	Gemeente	SECM component	EBB-KDS
	x 1 000			x 1 000	
Langedijk	14	14	Twenterand	17	17
Laren (NH.)	4	5	Westerveld	9	9
Medemblik	22	22	Sint Anthonis	6	6
Muiden	3	3	Lingewaard	24	24
Naarden	8	8	Cranendonck	10	10
Oostzaan	5	5	Steenwijkerland	21	21
Opmeer	6	6	Moerdijk	19	19
Ouder-Amstel	7	7	Echt-Susteren	15	15
Purmerend	41	40	Sluis	12	11
Texel	7	7	Drimmelen	14	14
Uitgeest	7	7	Bernheze	16	15
Uithoorn	15	14	Ferwerderadiel	4	4
Velsen	34	34	Alphen-Chaam	5	5
Weesp	9	9	Bergeijk	10	9
Schermer	3	3	Bladel	11	10
Zandvoort	8	8	Gulpen-Wittem	7	7
Zeevang	3	3	Tynaarlo	15	15
Zaanstad	74	73	Midden-Drenthe	17	17
Alblasserdam	9	9	Overbetuwe	24	24
Barendrecht	24	24	Hof van Twente	18	17
Bergambacht	5	5	Neder-Betuwe	11	11
Drechterland	10	10	Rijssen-Holten	19	18
Brielle	8	8	Geldrop-Mierlo	19	19
Capelle aan den IJssel	33	32	Olst-Wijhe	9	9
Delft	47	50	Dinkelland	14	13
Gorinchem	17	17	Westland	56	54
Gouda	35	35	Midden-Delfland	10	10
's-Gravenhage (gemeente)	232	235	Berkelland	23	22
Hardinxveld-Giessendam	9	9	Bronckhorst	19	18
Hellevoetsluis	20	20	Sittard-Geleen	43	44
Hendrik-Ido-Ambacht	15	15	Kaag en Braassem	14	14
Stede Broec	11	11	Dantumadiel	9	9
Hillegom	11	11	Zuidplas	21	21
Katwijk	32	32	Peel en Maas	23	23
Krimpen aan den IJssel	14	14	Oldambt	17	18
Leerdam	10	10	Zwartewaterland	11	11
Leiden	62	64	Súdwest-Fryslân	40	39
Leiderdorp	13	13	Bodegraven-Reeuwijk	17	17
Lisse	12	12	Eijsden-Margraten	13	12
			Stichtse Vecht	33	33
			Menameradiel	7	7
			Hollands Kroon	25	24
			Leidschendam-Voorburg	34	35
			Pijnacker-Nootdorp	26	26
			Montferland	17	17
			Menterwolde	6	6

Literatuur

Boonstra, H.J. en J. Michiels (maart 2013), *Evaluatie van kleine-domeinschatters voor arbeidspositie op regionaal niveau*. *Interne CBS-nota.*

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2014–2015	2014 tot en met 2015
2014/2015	Het gemiddelde over de jaren 2014 tot en met 2015
2014/’15	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2014 en eindigend in 2015
2012/’13–2014/’15	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2012/’13 tot en met 2014/’15

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
Studio BCO, Den Haag

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2015.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits CBS als bron wordt vermeld.